

Тернопільська обласна рада
Департамент освіти і науки Тернопільської обласної військової адміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка
Кафедра української мови і літератури та методик їх навчання

ЗАТВЕРДЖЕНО
Проректор з навчально-педагогічної роботи
 М. Б. Боднар
« 1 » серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ОНОМАСТИКИ

рівень вищої освіти другий (магістерський)

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 014 Середня освіта (Українська мова і література)

освітньо-професійна програма Середня освіта (Українська мова і література. Зарубіжна література)

Волянчук І.О. Робоча програма з дисципліни «Актуальні питання української ономастики»: [для магістрантів спеціальності **014 Середня освіта (Українська мова і література)**]. Кременець, 2024. 13 с.

Розробник: Волянчук І. О., к. філол. н., доц. кафедри української мови і літератури та методик їх навчання

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української мови і літератури та методик їх навчання (протокол № 1 від „01” серпня 2024 року).

Завідувач кафедри Назарець В.М.

© Волянюк, 2024 рік

© Кременець, 2024 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, предметна спеціалізація, освітньо-професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	<u>Вибіркова</u>	
	Спеціальність 014 Середня освіта (Українська мова і література)		
Модулів – 2 (I. Аудиторна робота; II. Самостійна та індивідуальна робота)	Освітньо-професійна програма: Середня освіта (Українська мова і література. Зарубіжна література)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		1-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання (с. 9)		Семестр	
Загальна кількість годин - 120		2-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3; самостійної роботи магістранта – 2,6.		Лекції	
		18 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	8 год.
		Самостійна робота	
		84 год.	106 год.
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи для денної форми становить 30 : 70%;

для заочної форми – 12 : 88%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс „Актуальні питання української ономастики” викладається для магістрантів спеціальності 014 Середня освіта. Українська мова і література як додатковий у циклі лінгвістичних дисциплін. Він покликаний ознайомити їх із особливостями функціонування пропріальних одиниць у мовленнєвій діяльності людини; з проблемними питаннями сучасної української ономастики.

Мета та завдання курсу полягає у: вивченні основних напрямів і закономірностей розвитку та функціонування власних назв у структурі мови; в ознайомленні з історією вивчення власних назв, особливостями структурування онімного простору, у формуванні наукових знань про базові та проблемні питання сучасної української ономастики; в ознайомленні з основними методами наукового дослідження пропріативів і практичному їх застосуванні.

Курс „Актуальні питання української ономастики” спрямований на формування у магістрантів таких професійних *компетентностей*:

1. Загальні:

ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

2. Фахові:

ФК 4. Здатність критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності.

ФК 7. Здатність демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі професійної і міжособистісної комунікації, володіння різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних і соціокультурних контекстах.

Програмні результати навчання

ПРН 2. Володіти комунікативною компетентністю (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти).

ПРН 5. Демонструвати знання категоріального апарату лінгвістики.

ПРН 11. Проявляти здатність до самостійного та автономного навчання упродовж життя, розвиток мотивів самоактуалізації у сфері професійної діяльності, уміння застосовувати творчі здібності, які характеризують готовність до створення принципово нових ідей.

Після вивчення курсу «Актуальні питання української ономастики» здобувачі повинні:

- визначати проблематику сучасної ономастики;
- володіти основними методами та прийомами вивчення й опису пропріальних одиниць;
- знати основні ознаки власних назв;
- знати типологію пропріативів;
- уміти з'ясувати етимологію основних різновидів онімів;
- вміти аналізувати морфологічні, словотвірні варіанти досліджуваних назв;
- уміти визначати продуктивність у словотворенні досліджуваних груп онімів;
- володіти навиками виконання комплексного аналізу онімів;
- набути навиків укладання ономастичних словників.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Структура онімного простору української мови

Тема 1. Ономастика як наука про власні назви. Розділи ономастики. Зв'язки ономастики з іншими науками. Сутність власної назви, її диференційні ознаки. Критерії систематизації пропріальних одиниць.

Тема 2 . Топоніми. Прагматоніми. Власні географічні назви. Найменування об'єктів, пов'язаних із матеріальною сферою діяльності людини.

Змістовий модуль 2. Дериваційні та функціональні особливості онімів

Тема 3 – 4. Денотатно-квалітативні, мотиваційні та етимологічні особливості онімів. Денотатно-квалітативна типологія пропріативів. Мотиваційна структура ономастикону. Етимологія власних назв. Походження онімів.

Тема 5 – 6. Особливості творення власних назв. Шляхи виникнення онімних одиниць. Хронологічна типологія власних назв. Дери́ваційна структура знімного простору. Будова пропріальних конструкцій. Продуктивність онімних словотвірних типів. Семантика пропріальних твірних основ.

Тема 7. Стилiстичні особливості пропріальних одиниць. Функції онімної лексики. Функціонування власних назв у різностильових текстах. Емоційно-експресивні ознаки пропріальних одиниць. Стилiстичні нашарування в українському ономастиконі.

Змістовий модуль 3. Проблемні питання вивчення пропріальної лексики

Тема 8. Становлення ономастичних студій в Україні. Дослідження антропонімії. Історія топонімічних студій. Опрацювання загальнотеоретичних ономастичних проблем.

Тема 9. Кодифікація пропріальних одиниць. Сфера вживання онімів: офіційні та неофіційні ситуації. Класифікація власних назв за: частотністю їх вживання, формою.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин								
	денна форма					заочна форма			
	усього	у тому числі				усього	у тому числі		
		л	п	інд.	с.р.		л	п	с.р.
Модуль 1									
Змістовий модуль 1. Структура онімного простору української мови									
Тема 1.	8	2		2	4	11	1		10

Ономастика як наука про власні назви.									
Тема 2. Топоніми. Прагматоніми.	16	2	4	4	6	19	1	2	16
Разом за змістовим модулем 1	24	4	4	6	10	30	2	2	26
Змістовий модуль 2. Дериваційні та функціональні особливості онімів									
Тема 3 – 4. Денотатно-квалітативні, мотиваційні та етимологічні особливості онімів.	20	4	4	4	8	16	1	1	14
Тема 5 – 6. Особливості творення власних назв.	22	4	4	8	6	18	1	1	16
Тема 7. Стилiстичні особливості пропріальних одиниць.	18	2	2	8	6	18		2	16
Разом за змістовим модулем 2	60	10	10	20	20	52	2	4	46
Змістовий модуль 3. Проблемні питання вивчення пропріальної лексики									
Тема 8. Становлення ономастичних студій в Україні.	16	2	2	6	6	20	1	1	18
Тема 9. Кодифікація пропріальних одиниць.	20	2	2	8	8	18	1	1	16
Разом за змістовим модулем 3	36	4	4	14	14	38	2	2	34
ІНДЗ		-	-	40					
Усього годин	120	18	18	40	44	120	6	8	106

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Ономастика як наука про власні назви. Зв'язок ономастики з іншими науками. Топоніми – архів Землі. Прагматоніми.	4
2.	Денотатно-квалітативні, мотиваційні та етимологічні особливості онімів	4
3.	Особливості творення власних назв	4
4.	Стилістичні особливості пропріальних одиниць	2
5.	Становлення ономастичних студій в Україні	2
6.	Кодифікація пропріальних одиниць. Аналіз власних назв як одиниць мови	2
	Всього	18

6. Самостійна робота

<i>№ теми</i>	<i>Зміст самостійної роботи</i>	<i>Кількість годин</i>
Тема 1.	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до усного опитування.	4
Тема 2.	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до усного опитування; тестового контролю.	6
Тема 3 – 4.	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до усного опитування.	8
Тема 5 – 6.	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до усного опитування.	6

Тема 7.	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до усного опитування; тестового контролю.	6
Тема 8.	Опрацювання лекційного матеріалу.	6
Тема 9.	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до усного опитування. Підготовка до тестового контролю.	8
	Підготовка ІНДЗ	40
Разом		84

7. Індивідуальні завдання

Виконати комплексний аналіз онімів одного класу за власним вибором.

8. Методи навчання

Лекція, бесіда, пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, частково-пошуковий, дослідницький, метод аналізу мови.

9. Методи контролю

Написання відкритих і закритих тестів; перевірка завдань, що виносяться на самостійне опрацювання; перевірка ІНДЗ

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Змістовий модуль №1			Змістовий модуль №2						Змістовий модуль №3			ІНДЗ	Сума
П1	П2	М.К	П3	П4	П5	П6	П7	М.К	П8	П9	М.К.		
5	5	10		5		5	5	10	5	5	15	30	100

П1 ... П9 – номери практичних занять; 5 – бал, який студент отримує за роботу на практичному занятті; М.К. – модульний контроль; ІНДЗ (індивідуальне науково-дослідне завдання).

Розподіл балів, які отримують здобувачі на практичному занятті

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
5	Теоретичні питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; на високому рівні сформовані необхідні компетентності; всі навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані в повному обсязі. На занятті продемонстровано стабільну активність та ініціативність. Відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань продемонстровано на високому рівні.
4	Теоретичні питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі передбачені планом заняття навчальні завдання виконані в повному обсязі з несуттєвими неточностями. Під час заняття продемонстровано ініціативність. Відповіді на теоретичні питання без власних висновків.
3	Теоретичні питання, винесені на розгляд, загалом засвоєні; практичні навички та вміння мають поверхневий характер, потребують подальшого напрацювання та закріплення; навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані, деякі види завдань виконані з помилками, не опрацьовано інформацію з додаткових джерел.
2	Теоретичні питання, винесені на розгляд, засвоєні частково, прогалини у знаннях не носять істотного характеру; практичні навички та вміння сформовані недостатньо; більшість навчальних завдань не виконано, деякі з виконаних завдань містять істотні помилки, які потребують подальшого усунення.
1	Здобувач не готовий до заняття, не знає більшої частини програмного матеріалу. Відсутнє розуміння основного змісту теми. Зробив несуттєве доповнення.

Критерії оцінювання:

90–100 балів — високий рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно повністю, досконале оволодіння лінгвістичною термінологією, творчий виклад концепції, сформовані практичні уміння та навички здійснювати комунікацію у групі та в колективі);

82–89 балів — середній рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно повністю, повне оволодіння термінологією, аргументований виклад концепції, припускається незначних помилок в усній чи писемній формах комунікації);

75–81 бал — середній рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно повністю, середнє оволодіння термінологією курсу, аргументований виклад концепції, недостатньо сформовані практичні навички комунікації);

67–74 бали — достатній рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно частково, достатнє оволодіння термінологією, репродуктивний виклад концепції, недостатньо сформовані практичні навички);

60–66 балів — достатній рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно частково, достатнє оволодіння термінологією, репродуктивний виклад концепції, відсутність конкретних прикладів, які б підтверджували теоретичні положення, недостатньо сформовані практичні навички);

0–59 балів — низький рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно частково, низький рівень оволодіння термінологією, фрагментарний виклад концепції, несформовані практичні навички комунікації).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	Ф	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	----------	---	---

11. Методичне забезпечення

1. Теми та тези лекцій.
2. Плани семінарських занять.
3. Завдання для самостійної роботи.
4. Завдання для ІНДЗ.

12. Рекомендована література

Базова

1. Бучко Д., Ткачова Н. Словник української ономастичної термінології. Харків, 2012. 256 с.
2. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови. Хмельницький: Авіст, 2008. 548 с.
3. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови. Частина II. Функціонування власних назв : монографія. Хмельницький : ХНУ, 2009. 454 с.
4. Торчинський М. М. Українська ономастика: навчальний посібник / М. М. Торчинський. Київ : Міленіум, 2010. 238 с.

Додаткова література

1. Вихованець І. Р., Грищенко А. П. Граматика української мови. Київ, 1982. 208 с.
2. Вихованець І. Р. Таїна слова. Київ, 1990. 288 с.
3. Вихованець І.Р. У світі граматики. Київ, 1987. 188 с.
4. Карпенко О. Ю. Проблематика когнітивної ономастики : монографія / О. Ю. Карпенко. Одеса : Астропринт, 2006. 325 с.

5. Карпенко Ю. О. Літературна ономастика : збірник статей. Одеса : Астропринт, 2008. 328 с.
6. Масенко Л. Т. Українські імена і прізвища. Київ: Знання, 1990. 47 с.
7. Редько Ю. К. Сучасні українські прізвища. Київ: Знання, 1990. 147 с.
8. Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П. Власні імена людей: Словник-довідник. Київ: Наукова думка, 1996. 335 с.
9. Торчинська Н. М., Торчинська Н. М. Словник власних географічних назв Хмельницької області. Хмельницький : Авіст, 2008. 549 с.